

Asia: VN/14214/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyviksi asetusmuutosehdotuksiksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne lääkkeiden hintasääntelyyn ja lääketaksaan liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne apteekkiveroon liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne rajattuun itsehoitolääkevalikoimaan liittyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne itsehoitolääkkeiden myyntikanavan laajennukseen liittyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntilupiin liittyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne lääkeasetukseen sisältyvistä ehdotuksista.

-

Huomionne lääkemääräyksestä poikkeavaan lääkkeiden toimittamiseen tai lääkemääräysten ilmeisten virheiden korjaamiseen liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne lääkekorvausten ehdolliseen korvattavuuteen liittyvien palautusmaksujen kohdentamiseen liittyvistä muutosehdotuksista.

-

Huomionne esityksen ja esittelymuistioiden perusteluista.

-

Huomionne esityksen ja esittelymuistioiden vaikutusten arvioinnista.

-

Huomionne muista esityksessä olevista ehdotuksista.

-

Vapaamuotoiset lausumat hallituksen esityksen luonnoksesta.

Hyvinvointiala Hali ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyviksi asetusmuutosehdotuksiksi.

Lääke- ja apteekkilainsäädäntöä tällä vaalikaudella uudistettaessa Hyvinvointiala Hali haluaa tuoda esiin sen laajan osaamisen, joka Suomessa on koskien ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja mm. rokoteosaamista. Lääkelainsäädäntö on tältä osin vanhentunut, eikä tunnista yksityisiä palveluntuottajia tai näiden lääkekeskuksia ennaltaehkäisevässä terveydenhuollossa. Ehdotammekin vielä tällä vaalikaudella lääkelainsäädäntöä avattaessa lääkejakeluketjujen yksinkertaistamista siten, että kustannussäästö koituu nimenomaan asiakkaille.

Nykyisin yksityisen terveydenhuollon palveluntuottajan lääkekeskus saa ostaa lääketukusta lääkkeitä ainoastaan sairaansijoilla hoidettaville leikkaustoiminnan asiakkaille – ei poliklinistä hoitoa tarvitseville tai kotiutuville potilaille eikä rokoteasiakkaille. Lääkkeiden ja rokotteiden kierrättämisellä apteekkien kautta ei ole lääkitysturvallisuuden näkökulmasta merkitystä, mutta lisäkanava tuo lääkkeen loppukäyttäjälle merkittävästi korkeammat kustannukset. Vaikka yksityisillä terveydenhoitoyksiköillä rokotteet annetaan koulutettujen terveydenhuollon ammattilaisten toimesta terveydenhuollon luvan saaneissa yksiköissä ja vastaavan lääkärin valvonnan alaisena, on rokotteet ostettava nykyisen lain mukaan apteekkitoimijan kautta. Lääketaksan mukaiset hinnat (eli lääkkeiden ja rokotteiden hankintahinnat apteekista) ovat osana asiakasmaksua, jolloin lääkekustannukset kuluttajille, työnantajille ja yhteiskunnalle muodostuvat tarpeettoman suuriksi.

Esimerkiksi rokotteita ostettiin vuosina 2020–2023 omakustanteisina keskimäärin noin 937 000 annosta vuodessa. Määrä vastaa noin neljäsosaa kaikista Suomessa ostetuista rokotteista koronarokotteet pois lukien. Luvut perustuvat IQVIA:n keräämään lääketukkujen dataan. Omakustanteisten rokotteiden pistäminen tapahtuu valtaosin yksityisissä terveystaluuksissa koulutettujen terveydenhoidon ammattilaisten toimesta.

Kun rokotteet on hankittava apteekkikanavan kautta, niiden kustannukset ovat useita kymmeniä prosentteja suuremmat kuin jos ne voitaisiin hankkia suoraan tukusta. Mikäli välikanava poistettaisiin, keskimääräisellä hieman yli 930 000 annoksen rokotemäärällä laskettuna säästö

kuluttajille olisi vuodessa lähes 6 miljoonaa euroa. Kustannushyöty siirtyisi kuluttajille osaltaan kompensoimaan muun muassa vuoden 2025 alusta tullutta lääkkeiden arvonlisäveron nousua. Kustannushyöty siirtyisi kuluttajille täysimääräisenä, sillä yksityisen sektorin lääkekeskuksilla ei edelleenkään olisi oikeutta jälleenmyyntiin.

Rokotteiden hankkimisen suoraan tukusta mahdollistava muutos lainsäädäntöön olisi turvallinen ja edullinen tapa myös kasvattaa rokotekattavuutta kansallisen rokotusohjelman ulkopuolisilla rokotteilla. Näin voitaisiin osaltaan vähentää perus- ja erikoissaanhoidon kuormitusta. Kustannusten lasku kannustaisi niin ikään työnantaja edelleen tarjoamaan rokotussuojan työntekijöilleen. Tällä hetkellä on nähtävissä, että moni työnantaja säästää kustannuspaineissa esimerkiksi työterveyshuollon kautta annettavien, vapaaehtoisten rokotusten kohdalla. Jatkuessaan kehitys uhkaa heikentää työikäisen väestön rokotuskattavuutta.

Lisäksi tuomme esiin, että terveystalouden suhdetta apteekkeihin on selkiytettävä. Apteekkien roolin osana terveystaloudellista järjestelmää tulisi leimallisesti liittyä ennen kaikkea lääkkeisiin liittyvien palveluketjujen kehittämiseen ja innovointiin (kuten lääkeneuvonta ja muu farmaseuttista osaamista vaativa toiminta). Apteekkien terveystaloudellista tuotantoa esimerkiksi erillisten yhtiöiden kautta tulisi rajata selkeämmin ainakin niin kauan, kun apteekkien perustaminen ja omistajuus on voimakkaasti säänneltyä ja rajoitettua. Apteekkien pitäisi ylläpitää toimintojaan vain yhtä liiketoimintamallia käyttäen. Terveystalouden tuottamisen ehtojen on oltava eri toimijoille yhtenäisiä (vrt. yksityisen terveydenhuollon toimiluvat). Samoin rokotteiden hankintaa koskien apteekkitoimijoille ei pidä syntyä logistista ja kustannuksellista ohituskanavaa suhteessa terveystaloudellisiin toimintoihin, kun apteekkien tiloissa tapahtuvaa rokottamista avataan. Kilpailuneutraalisuuden näkökulmasta on tärkeää, että samoja terveystaloudellisia koskevat viranomaisvaatokset ja toisaalta toiminnan edellytykset ovat eri toimijoilla yhtäläisiä.

Kause Hanna-Maija

Hyvinvointiala HALI - Hanna-Maija Kause, edunvalvontajohtaja